



הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

עבודות הפסח הדוחות שבת

(ס"ה ב') **משנה:** אלו דברים בפסח (כשחל י"ד בניסן בשבת) דוחין את השבת: שחיתתו. וזריקת דמו (שדינה ביום¹). ומיחוי קרביו (שלא יסריחו). והקטרת חלביו (על גבי המזבח).

(המשך **משנה:**) אבל צלייתו. והדחת קרביו (משיירי הלכור), אינן דוחין את השבת (שאפשר לעשותם במוצאי שבת).

(המשך **משנה:**) הרכבתו (על כתף אדם להביאו לעזרה דרך רשות הרבים), והבאתו מחוץ לתחום, וחתיכת יבלתו, אין דוחין את השבת. רבי אליעזר אומר: דוחין².

(ס"ו א') (המשך **משנה:**) כלל אמר רבי עקיבא: כל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת, אינה דוחה את השבת. (ורק) שחיטה שאי אפשר לעשותה מערב שבת (שזמנה קבוע בי"ד בניסן), דוחה את השבת.

תנו רבנן: הלכה זו נתעלמה מבני בתירא... אמרו להם: אדם אחד יש שעלה מבבל, והלל הבבלי שמו, ששימש שני גדולי הדור שמעיה ואבטליון ויודע אם פסח דוחה את השבת אם לא... אמר להם: נאמר מועדו בפסח ונאמר מועדו בתמיד³. מה מועדו האמור בתמיד דוחה את השבת, אף מועדו האמור בפסח דוחה את השבת... מיד הושיבוהו בראש ומינהו נשיא עליהם...

אמרו לו: רבי, שכח ולא הביא סכין מערב שבת (לעזרה), מהו (הבאת סכין אינה דוחה, דהא אפשר למיעבד מאתמול. ומה יעשה)? אמר להן: הלכה זו שמעתי ושכחתי. אלא הנח להן לישראל, אם אין נביאים הן, בני נביאים הן. למחר (בשבת) מי שפסחו טלה, תוחבו בצמרו. מי שפסחו גדי (שאינו לו צמר), תוחבו בין קרניו (ואין זה משא לעבור עליו משום שביתת בהמתו, שאין דרכה בכך). ראה מעשה ונזכר הלכה, ואמר: כך מקובלני מפי שמעיה ואבטליון.

(ס"ו ב') (ומקשה) והא קא עביד עבודה בקדשים (ועובר משום "לא תעבד בְּבִכּוֹר").

(ומתרץ, נהגו) כהלל, **דתניא:** אמרו עליו על הלל, מימיו לא מעל אדם בעולתו. אלא מביאה (בעודה) חולין לעזרה, ומקדישה, וסומך ידו עליה ושוחטה.

(ומקשה) פסח בשבת, היכי מצי מקדיש ליה? **והתנן** (ביצה ל"ו ב'): אין מקדישין ביו"ט, קל וחומר בשבת!

(ומתרץ) הני מילי בחובות שאין קבוע להן זמן (כגון נדרים או חטאות ואשמות). אבל בחובות שקבוע להם זמן (לבו ביום, כגון קרבן פסח) (דהואיל ונשחטין היום, יכול להקדישן היום). דאמר רבי יוחנן: מקדיש אדם את פסחו בשבת (שחל בו ארבעה עשר בניסן), וחגיגתו ביום טוב.

¹ שנאמר (ויקרא ז, לח) "ביום צותו את בני ישראל להקריב את קרבניהם".

² רש"י פירש הרכבתו על כתף האדם, להביאו לעזרה דרך רה"ר, ואיסורו דרבנן (שכן חי נושא את עצמו). וכן חתיכת יבלתו, בציפורניו או שיניו, אינה אלא שבות, דמלאכה כלאחר יד היא. ואינן דוחין שבת לת"ק, דהוה ליה למיעבד מאתמול. והרמב"ם פירש שאסורים לת"ק מדאורייתא. הרכבתו הוי משאוי (לפי חכמים, ודלא כבן בתירא), הבאתו מחוץ לתחום, כדעת רבי עקיבא, שסובר איסור תחומין דאורייתא. ורבי אליעזר סובר איסור תחומין דרבנן, והחי נושא את עצמו, ואפילו בהמה, כבן בתירא.

³ בפסח (במדבר, פר' בהעלותך, ט, ב): "וַיַּעֲשׂוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת הַפֶּסַח בְּמוֹעֲדוֹ". בתמיד (במדבר, פר' פנחס, כח, ב): "אֶת קַרְבְּנֵי לְחֻמֵי לְאִשֵּׁי רִיחַ נִיחֻחֵי תִשְׁמְרוּ לְהַקְרִיב לִי בְּמוֹעֲדוֹ".

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.



בעזהש"ת
יג שבט תשפ"א
מסכת: פסחים | פרק: ו | דף: ס"ו

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

והלא מחמר!

מחמר כלאחר יד (שאין דרך טלה לשאת משוי).

מחמר כלאחר יד נמי, נהי דאיסורא דאורייתא ליכא, איסורא מדרבנן מיהא איכא!

היינו דקא בעי מיניה: דבר שיש לו היתר מן התורה,⁴ ודבר שבוט עומד לפניו, לעקרו כלאחר יד במקום מצוה, מאי? אמר להן: הלכה זו שמעתי ושכחתי. אלא, הניחו להן לישראל אם אין נביאים הן, בני נביאים הן.

שיטות הראשונים

הרכבתו והבאתו מחוץ לתחום, וחתיכת יבלתו: פסק הרמב"ם (הל' קרבן פסח א, יח) כרבי עקיבא, שמלאכות אלו אינן דוחין את השבת, שהרי אפשר לעשותן לאחר השבת.

שכח ולא הביא סכין: כתב הרמב"ם (הל' קרבן פסח א, יט): שֶׁכַּח וְלֹא הֵבִיא סִכִּין - לֹא יִבְיָאֵנָה בַשַּׁבָּת, אֶלָּא נוֹתְנָה בֵּין קֶרְנֵי הַכֶּבֶשׂ אוֹ בְצִמְרוֹ, וּמִכִּישׁוֹ עַד שֶׁמִּבִּיאוֹ לְעֶזְרָה, וּמִקְדִּישׁוֹ שָׁם. וְאִם עַל פִּי שֶׁהוּא מְחַמֵּר בַּשַּׁבָּת, מְחַמֵּר כְּלֹאֲחֵר יָד הוּא, וּמִפְּנֵי הַמְצוּה מִתֵּר.

במה דברים אמורים? בשלא הקדיש פסחו עדין, ולא אמר 'זה פסח'. אבל אם הקדישו - לא יביא סכין עליו, מפני שהוא עובד בקדשים. ומפני מה התירו להקדיש פסחו בשבת? הואיל וקבוע לו זמן, מתר להקדישו בשבת. וכן מקדיש אדם חגיגתו ביום טוב ואינו חושש.

⁴ כגון זה, שאינו מחמר גמור אלא כלאחר יד, ואין כאן אלא שבות, ואפילו שבות דידיה לא חמיר כשאר שבות, דכל כלאחר יד לא שכיחא. רש"י.



הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

המקור לפסח ותמיד שדוחים טומאה

(ס"ז ב') אשכחן תמיד ופסח דדחו שבת, דדחו טומאה מנא לן?

אמרי: כי היכי דיליף פסח מתמיד לענין שבת, הכי נמי יליף תמיד מפסח לענין טומאה.

ופסח גופיה מנא לן?

אמר רבי יוחנן: דאמר קרא "אִישׁ כִּי יִהְיֶה טָמֵא לְנַפְשׁוֹ", איש נדחה לפסח שני, ואין ציבור נידחין לפסח שני, אלא עבדי בטומאה.

(ס"ז א') (ואמרינן במסקנה) 'לְנַפְשׁוֹ' דכתב רחמנא למה ליה? אלא הכי קאמר: איש נדחה לפסח שני, ואין ציבור נדחה לפסח שני, אלא עבדי בטומאה. וכי עבדי ציבור בטומאה, בטמא מת; אבל שאר טומאות, לא עבדי.

שיטות הראשונים

דין פסח הבא בטומאה לטמאי שרץ: בגמרא **בזבחים** (כ"ב ב') מבואר, דלמאן דאמר אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ אלא נדחה לפסח שני, אם היו רוב ציבור טמאי שרץ, מותרים לעשות הפסח בטומאה. אמנם **הרמב"ם** ו**סמ"ג**, אף שפסקו דאין שוחטין וזורקין על טמא שרץ, כתבו שלא נאמר ההיתר לעשות פסח בטומאה אלא למת בלבד.⁵

⁵ והביא דבריהם ב'ליקוטי הלכות' (זבח תודה, ד"ה אבל כמה), וכתב שדבריהם צע"ג. מקורות: רמב"ם (הל' ביאת המקדש ד, ט; קרבן פסח ו, א). סמ"ג (עשין רכד).